

Θέατρο & Εκπαίδευση δεσμοί αλληλεγγύης

Γκόβας, Ν., Κατσαρίδου, Μ., Μαυρέας, Δ. (επιμ.). (2012).
Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση
ISBN 978-960-9529-01-3

Theatre & Education *bonds of solidarity*

Govas, N., Katsaridou, M., Mavreas, D. (eds.). (2012).
Athens: Hellenic Theatre/Drama & Education Network
ISBN 978-960-9529-01-3

Μουσείο Σχολικής Ζωής εκτός των τειχών: με σημεία παιδαγωγικής αναφοράς το θεατρικό παιχνίδι ένα ιστορικό μνημείο και μια διεθνή έκθεση παιδικής ζωγραφικής

Μαρία Δρακάκη, Αριστόκριτος Τομαζινάκης

i

Το άρθρο αυτό είναι ελεύθερα προσβάσιμο μέσω της ιστοσελίδας: www.TheatroEdu.gr
Εκδότης: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση
Για παραγγελίες σε έντυπη μορφή όλων των βιβλίων: info@theatroedu.gr

This article is freely accesible via the website www.TheatroEdu.gr.
Published by the Hellenic Theatre/Drama & Education Network.
To order hard copies write to info@theatroedu.gr

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΠΑΡΑΚΑΤΩ
Read the article below

Το άρθρο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί δωρεάν για έρευνα, διδασκαλία και προσωπική μελέτη. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση μετά από άδεια του εκδότη.

Μουσείο Σχολικής Ζωής εκτός των τειχών: με σημεία παιδαγωγικής αναφοράς το θεατρικό παιχνίδι ένα ιστορικό μνημείο και μια διεθνή έκθεση παιδικής ζωγραφικής

Μαρία Δρακάκη, Αριστόκριτος Τομαζινάκης

Το Μουσείο Σχολικής Ζωής, που λειτουργεί από το 2006 στα Χανιά της Κρήτης με την ευθύνη αρχικά της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και σήμερα με την ευθύνη του Δήμου Χανίων, στο πλαίσιο της επικοινωνιακής του στρατηγικής οργάνωσε τον Ιανουάριο του 2012 διεθνή έκθεση παιδικής ζωγραφικής με θέμα «Ο πλανήτης γη και οι φίλοι μας τα ζώα».

Ως χώρος της έκθεσης συνειδητά επιλέχτηκε όχι η υπάρχουσα υποδομή του Μουσείου στο δημοτικό διαμέρισμα Νεροκούρου, 5 χλμ από το κέντρο της πόλης, αλλά ένα ιστορικό μνημείο με σύγχρονη πολιτισμική χρήση, το Νεώριο Μορο στο πολυσύχναστο Ενετικό λιμάνι των Χανίων, ακριβώς επειδή συγκεντρώνει καθημερινά μεγάλο αριθμό επισκεπτών όλων των ηλικιών. Η έκθεση περιλάμβανε 200 έργα μαθητών με θέμα «τον Πλανήτη Γη και τους φίλους μας τα ζώα», απόσταγμα από διεθνείς διαγωνισμούς παιδικής ζωγραφικής που έχουν οργανώσει οι Φίλοι του Ιδρύματος Μελίνα Μερκούρη με αφορμή την έκδοση του ετήσιου ημερολογίου τους.

Η δωρεά έγινε από τους Φίλους του Ιδρύματος Μελίνα Μερκούρη στους Φίλους του Μουσείου Σχολικής Ζωής ως ανάμνηση της πολλαπλής συνεργασίας τους στις «Μέρες Έκφρασης και Δημιουργίας» που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο στο χώρο της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης.

Η έκθεση επιδιώχθηκε να αποτελέσει ένα μεθοδολογικό εργαλείο για τους εκπαιδευτικούς για μια διαφορετική θέαση και αξιοποίηση παιδικών εικαστικών δημιουργιών στο πλαίσιο της αντίληψης του σύγχρονου σχολείου για την εκπαίδευση στην εικόνα και την ανάπτυξη κριτικής μεταγλώσσας που περιλαμβάνει όχι μόνο κριτική προσέγγιση των εικονιστικών συμβάσεων (ιδεολογικών, αισθητικών, σημειολογικών) και δημιουργία οπτικών εννοιών, αλλά και ένταξη των εικόνων στη διδασκαλία για την επίτευξη διδακτικών στόχων.

Το μέσο που επιλέχτηκε από το Μουσείο Σχολικής Ζωής για αυτή την εναλλακτική θέαση της παιδικής ζωγραφικής από το κοινό ήταν το θεατρικό παιχνίδι, για τον απλούστατο λόγο ότι η τέχνη είναι εκείνη που προβάλλει διαρκώς την ανάγκη για το δικαίωμα του σώματος να συμμετάσχει στη διαδικασία της επικοινωνίας και πιέζει για μια αναθεώρηση της γλώσσας. «Η γλώσσα μεταβάλλεται σε ένα απλό γεγονός όταν συγκροτείται μόνο από λέξεις που προκαλούν μια μονοσήμαντη επίδραση στη συνείδηση. Διασπάται έτσι η σχέση με το συναίσθημα, τη δράση. Νεκρώνεται η σκέψη και αμβλύνονται οι αισθήσεις. Ο μόνος ίσως που αντιτάσσει ίσως μια άμυνα στη στεγνή και στείρα χρήση της γλώσσας είναι ο καλλιτέχνης και ο ευαισθητοποιημένος άνθρωπος» (Κουρετζής 2008).

Το παιδί για να ευαισθητοποιηθεί θα πρέπει να βιώσει και η καλύτερη ευκαιρία για να βιώσει έρχεται μέσα από το θεατρικό παιχνίδι με ερεθίσματα από εικαστικές δημιουργίες συνομήλικων του από διάφορες χώρες του κόσμου που καυτηριάζουν με το δικό τους τρόπο θέματα που σχετίζονται με το περιβάλλον και τη σχέση του ανθρώπου με τα ζώα.

Είναι γενικά παραδεκτό ότι τα παιδιά είναι ενεργοί μέτοχοι των εικαστικών τεχνών «Παράγουν ποικίλες οπτικές μορφές και μπορούν να σχολιάζουν εικαστικά έργα που συναντούν στο άμεσο περιβάλλον τους πολύ πριν μάθουν να χειρίζονται το γραπτό λόγο. Οι εικαστικές τέχνες προσφέρουν πολύτιμες οπτικές, απτικές και εν γένει αισθητικές εμπειρίες. Τα παιδιά μαθαίνουν να διακρίνουν και κατά συνέπεια να απολαμβάνουν οπτικές ποιότητες και λεπτές διαφορές στα εικαστικά έργα και στις εικόνες που συναντούν στο φυσικό και αστικό περιβάλλον τους. Η προφανής αγάπη που έχουν στην εικαστική δραστηριότητα προέρχεται από την εσωτερική ικανοποίηση που τους προσφέρει η συμμετοχή τους σε αυτήν. Όπως οι επαγγελματίες καλλιτέχνες έτσι και οι μαθητές δραστηριοποιούνται εικαστικά περισσότερο για την ποιότητα της εμπειρίας και πολύ λιγότερο για εξωγενείς απολαβές» (Eisner 2002).

«Η συμμετοχή των παιδιών κατά συνέπεια σε ποιοτικά προγράμματα εικαστικής αγωγής τα βοηθά να γνωρίσουν με συστηματικό τρόπο τα δομικά στοιχεία, τους κώδικες και τις τεράστιες επικοινωνιακές δυνατότητες της οπτικής γλώσσας. Γίνονται έτσι σταδιακά ικανοί χειριστές του οπτικού λόγου. Αυτή η σύνθετη

ικανότητα που ορίζεται ως οπτικός εγγραμματισμός (visual literacy) έχει δύο εκφράσεις. Τα παιδιά α) επικοινωνούν με άνεση μέσα από τη δημιουργία εικαστικών και οπτικών μορφών και β) γίνονται ενεργοί και κριτικοί αναγνώστες εικόνων. Ο οπτικός εγγραμματισμός αποκτά ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο του σύγχρονου πολιτισμού που η επικοινωνία έχει αυξανόμενα οπτικό χαρακτήρα. Επιτρέπει στους μαθητές να αξιολογούν και να χρησιμοποιούν επιλεκτικά τον τεράστιο όγκο οπτικών πληροφοριών που δέχονται καθημερινά. Μαθαίνουν να αντιλαμβάνονται και να ερμηνεύουν έννοιες και νοήματα πέρα από το προφανές και να προσεγγίζουν τις προθέσεις και τις σκοπιμότητες των παραγωγών των εικόνων που μελετούν» (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ΜΠΕ 2011).

Η έκθεση παιδικής ζωγραφικής, λοιπόν, επιχειρήθηκε από το Μουσείο Σχολικής Ζωής να εξυπηρετήσει και το στόχο του οπτικού εγγραμματισμού μέσα από έναν οικείο κώδικα επικοινωνίας για τους μαθητές των δημοτικών σχολείων του νομού Χανίων, την εικαστική γλώσσα με δημιουργούς παιδιά, και ταυτόχρονα να αναδείξει ως εργαλείο παιδαγωγικής πρακτικής για τους εκπαιδευτικούς το θεατρικό παιχνίδι που έχει τη δυνατότητα να προκαλέσει τη συνάντηση διαφόρων μορφών τέχνης και την αβίαστη μάθηση μέσα από την πράξη και το βίωμα.

«Γιατί το θεατρικό παιχνίδι είναι ένα δημιουργικό συμβάν που συντελείται στο παρόν, μια εμπειρία βιωμένη που προσφέρει άμεση απόλαυση. Στηρίζεται στην ψυχολογία της αλληλεπίδρασης και στη δυναμική της ομάδας. Το παιδί παίζει κάποιο ρόλο που μόνο του επέλεξε και δημιούργησε χρησιμοποιώντας περισσότερο τη διαίσθησή του παρά γιατί κάποιος του είπε ΤΙ να παίζει και ΠΩΣ να παίζει. Μέσα από αυτή τη διαδικασία της αναπαράστασης όσο ο ρόλος τείνει να πάρει τη μορφή μιας επικοινωνίας, το παιδί καλλιεργεί τον κριτικό στοχασμό, ανακαλύπτει την ανάγκη ύπαρξης κανόνων, προβαίνει σε άπειρες αποσαφηνίσεις, αντιλαμβάνεται πού σταματά η πραγματικότητα και πού αρχίζει η φαντασία, πού σταματά η φαντασία και πού αρχίζει η πραγματικότητα. Το ιδεατό γίνεται νοητό δια μέσου της βίωσης. Το παιδί επίσης παίζοντας αποθέτει ταυτόχρονα ένα μικρό ή μεγάλο μέρος του ψυχοσυναισθηματικού του φορτίου. Στο θέατρο η έννοια του παίζει συναντά την καθολική της μορφή. Καθορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της θεατρικής τέχνης. Στο θέατρο όλες οι τέχνες συνυπάρχουν, λειτουργούν μεθοδικά και αρμονικά. Στοιχεία εικαστικά, ηχητικά, μουσικά, κινητικά. Θέατρο είναι μια διαδικασία επικοινωνίας μέσα από μια σύμβαση και δράση (παιχνίδι). Πολύπλοκη αναπαραστατική διαδικασία που εκπορεύεται από βαθύτατες ψυχικές ανάγκες του ανθρώπου. Το παιχνίδι στο θεατρικό παιχνίδι παράγει ζωή. Εμπειρίες ζωής... Πέρα από μορφές, ήχους, σχήματα και νοήματα που διδάσκουν τα στερεότυπα. Παίζοντας ανακαλύπτεις τη χωροσωματικότητα, τη χωροχρονικότητα, την αίσθηση της ροής των πραγμάτων. Τη ζωή που γίνεται στιγμή, άμεσο συμβάν, τη ζωή που αγωνίζεται, αντιστέκεται, επιτίθεται, υποχωρεί, παθιάζεται, ευαισθητοποιείται.. Τη ζωή που γίνεται αγάπη...» (Κουρετζής 2008).

Έτσι τα εγκαίνια της έκθεσης και γενικότερα η έκθεση επιδιώχθηκε να αποτελέσουν εκτός των άλλων στόχων και μια ευκαιρία ανάδειξης της παιδευτικής θεατρικής έκφρασης, της παιδαγωγικής του θεάτρου με επίκεντρο το θεατρικό παιχνίδι ως δυναμικά εργαλεία ικανά να συμβάλουν στην ανανέωση της γλώσσας, στη διεύρυνση των γλωσσικών κωδικών επικοινωνίας και έκφρασης. Το μήνυμα που επιχειρήθηκε να διοχετευθεί στην εκπαιδευτική κοινότητα ήταν πέρα από τα περιβαλλοντικά ζητήματα που έθεταν τα θέματα και

περιεχόμενα των εικαστικών δημιουργιών της έκθεσης και η αναγκαιότητα κάποιες στιγμές οι εκπαιδευτικοί να βλέπουν το παιδί που κρύβεται μέσα σε κάθε μαθητή και όχι να προβάλλουν το μαθητή σε βάρος του παιδιού. Να απευθύνονται δηλαδή στη φύση του παιδιού και όχι στην ιδιότητα. Να βλέπουν την τέχνη όπως καθορίζεται από τα προγράμματα αισθητικής αγωγής ως δραστηριότητα και όχι ως ένα ακόμη μάθημα με αξιολογικά μάλιστα κριτήρια. Δραστηριότητα και παράλληλα ευκαιρία να δείξει το παιδί με πολλούς τρόπους πώς βλέπει εκείνο τον κόσμο και όχι όπως προσπαθούμε να του μάθουμε τι είναι ο κόσμος. Και παραπέρα πώς θα ήθελε να είναι ο κόσμος.

Αλλά και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί να διεκδικούν και να δημιουργούν ευκαιρίες στην καθημερινότητα της σχολικής πράξης ώστε να συντηρούν και να εκφράζουν την ευαισθησία τους και το παιδί που κρύβουν μέσα τους. Αυτό το δικαίωμα, κατά τον Λάκη Κουρετζή, το δίνει η τέχνη του θεάτρου, μια τέχνη σύνθετη, κοινωνική και βαθύτατα παιδευτική. Το θέατρο που δεν είναι αποκομμένο από

τη ζωή και το σχολείο που δεν θέλει να είναι απομονωμένο από τη γύρω κοινωνική πραγματικότητα, τη ζωή στην ολική της έκφραση. Και αυτό το θέατρο, προκειμένου για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, το βλέπουμε να λειτουργεί μέσα από τη σύμβαση και το μεγαλείο, την πολυσυνθετικότητα και τη δυναμική του παιχνιδιού που μας δίνει το δικαίωμα να αναπλάσουμε, ν' ανασυνθέσουμε την καθημερινότητα. Να κάνουμε ορατό το αόρατο, αίσθηση τη μακρινή αναπόληση, τη βαθύτερη επικοινωνία και ανάγκη μας (Κουρετζής 2008).

«Κάθε θεατρική δραστηριότητα αποτελεί για όλους όσοι συμμετέχουν ένα ταξίδι αναζήτησης, όπου νέα πράγματα θα ανακαλυφθούν και θα κατατεθούν, για να αξιολογηθούν στη συνέχεια. Σ' αυτό το ταξίδι πρωταρχική σημασία έχει τόσο το «δέσιμο» της ομάδας, όσο και η εκπαίδευση των μελών της και η οργάνωση των ευρημάτων. Συνεπώς ο ρόλος του εμπνευστή ποικίλλει, είναι δάσκαλος, σκηνοθέτης, συν-δημιουργός, οργανωτής, παρατηρητής, υποστηρικτής» (Γκόβας 2002). «Μια από τις προϋποθέσεις, ίσως η βασικότερη, είναι να γνωρίζει από παιδαγωγική και από θέατρο. Να είναι σε θέση να εφαρμόζει τη θεατρική παιδευτική έκφραση όχι σε βάρος της παιδαγωγικής, ούτε της παιδαγωγικής σε βάρος του θεάτρου. Για να συμβεί αυτό χρειάζεται να διαθέσει κάποιον χρόνο από την καθημερινότητά του για ν' ασχοληθεί σοβαρά και βαθιά με το αντικείμενο και κυρίως με τον εαυτό του. Με τον εαυτό του και όχι με το εγώ τους. Για να λειτουργεί κανείς ως εμπνευστής θεατρικού παιχνιδιού χρειάζεται μια διαδικασία που θα τον κάνει ικανό να καταστήσει κάτι ευαίσθητο. Να ανακαλύψει τρόπους επικοινωνίας πέραν από τους συμβατούς. Ικανό να επινοεί. Να επεξεργάζεται, να συνθέτει, ν' ανακαλύπτει το παιδί που έχει μέσα του. Να μπορεί να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μελών της ομάδας. Έτοιμος να προσφέρει, να εκτεθεί... (Κουρετζής 2008).

Το θεατρικό παιχνίδι, μέσα από τα τέσσερα στάδιά του με την εμπύχωση έμπειρων παιδαγωγών, υπηρέτησε εκείνο το απόγευμα της έναρξης της διεθνούς έκθεσης παιδικής ζωγραφικής κομβικά την ερμηνεία των έργων της έκθεσης με αφετηρίες λειτουργικά στοιχεία της σύγχρονης αξιοποίησης του χώρου, αλλά και οπτικές αναπαραστάσεις επιλεγμένων από το κοινό δημιουργιών. Σκοπός, η ευαισθητοποίηση των επισκεπτών παιδιών και ενηλίκων ως προς επίμαχα παγκόσμια ζητήματα που αφορούν στην προστασία του πλανήτη γη, στην αειφορία και στο σεβασμό προς τα ζώα.

Συνοπτική περιγραφή των φάσεων που υλοποιήθηκαν

Η δομική συγκρότηση του Θεατρικού Παιχνιδιού ακολούθησε τις τέσσερις φάσεις ανάπτυξης σύμφωνα με τη μέθοδο του Λάκη Κουρετζή (Κουρετζής 1991).

Α Φάση: της απελευθέρωσης

Υλοποιήθηκαν ασκήσεις και παιχνίδια αισθησιοκινητικής δράσης για τη συγκρότησης της ομάδας, την αποβολή της αμηχανίας, την ανάπτυξη εμπιστοσύνης και την ενεργοποίηση της φαντασίας.

Β Φάση: της αναπαραγωγής

Επιλέχθηκαν τέσσερις διαφορετικοί πίνακες, ώστε να περιλαμβάνονται ζώα, τα οποία ζουν σε διαφορετικά περιβάλλοντα (αστικό, θαλάσσιο, τροπικό, του αέρα). Με ερέθισμα αυτών τους πίνακες, οι συμμετέχοντες αυτοσχεδίασαν ως προς τον τρόπο ζωής και τις συνθήκες που συναντούν τα ζώα σε αυτά τα περιβάλλοντα. Σχημάτισαν ομάδες ρόλων και με βάση τις εμπειρίες τους προχώρησαν στη σύνθεση μιας ιστορίας όπου κάθε μια αναπαριστούσε μια κατάσταση δυσκολίας που μπορεί να αντιμετωπίζει η συγκεκριμένη ομάδα ζώων και πώς θα μπορούσε να ξεπεραστεί. Κάθε ομάδα διαμόρφωσε το περιβάλλον δράσης της και κάθε ρόλος τα σημεία όψης του.

Γ Φάση: σκηνικός αυτοσχεδιασμός

Οι ομάδες με την κίνηση και το λόγο παρουσίασαν τον σκηνικό αυτοσχεδιασμό που συνέθεσαν.

Δ Φάση: της ανάλυσης

Οι συμμετέχοντες, σε κύκλο, συζήτησαν και ανέλυσαν στοιχεία του ρόλου τους, συζήτησαν τα περιβαλλοντικά ή και άλλα ζητήματα που προέκυψαν από την επεξεργασία του θέματος μέσα από τη διαδικασία, πρότειναν άλλες πιθανές λύσεις, επέκτειναν τις ιδέες τους.

Κατά τη διάρκεια ανάπτυξης των φάσεων του Θεατρικού Παιχνιδιού χρησιμοποιήθηκαν οι τεχνικές της σωματικής έκφρασης, του αυτοσχεδιασμού, της εκμετάλλευσης του τυχαίου, της παντομίμας. Ο τρόπος αναπαραγωγής του συγκεκριμένου Θεατρικού Παιχνιδιού ακολούθησε τη διαδικασία Ρόλος – Μύθος – Περιβάλλον (Κουρετζής 2008).

Το συγκεκριμένο Θεατρικό Παιχνίδι σχεδιάστηκε έτσι ώστε να προχωρά από τη γνωστική στη συναισθηματική διάσταση του θέματος, από το μερικό στο ολικό, από την απλή διαπίστωση στον κριτικό στοχασμό και στην ενεργό δράση που διαμορφώνεται σε ομαδικό επίπεδο, με κύριο στόχο τη διαμόρφωση στάσεων θετικών προς την περιβαλλοντική αειφορία.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας του Θεατρικού Παιχνιδιού γίνονταν εμφανές ότι οι συμμετέχοντες μέσα από τη σύμβαση του ρόλου αποσαφήνισαν, κατανόησαν, στάθηκαν κριτικά απέναντι στο θέμα. Προβληματίστηκαν και συνεργάστηκαν αρμονικά. Ενεργοποιώντας τη δημιουργική τους σκέψη βρήκαν πολλές και διαφορετικές λύσεις, ενώ παράλληλα λειτούργησαν και σε επίπεδο αισθητικό.

Το Θεατρικό Παιχνίδι, όπως πολλοί ειδικοί τονίζουν και σχετικές μελέτες αναδεικνύουν, λειτουργεί σε πολλαπλά επίπεδα, αποτελώντας μια ισχυρή βιωματική εμπειρία σε αυτούς που συμμετέχουν τόσο στην εκπαιδευτική διαδικασία όσο και έξω από αυτή. Η δυνατότητα αισθητικής διαμόρφωσης του θέματος που επεξεργάζεται η ομάδα, η συμβολή στην αποσαφήνιση, κατανόηση και ανακάλυψη της γνώσης, η ανάπτυξη του κριτικού στοχασμού (Κουρετζής 1997), η διαθεματική και διεπιστημονική προσέγγιση της γνώσης (Γκόβας 2001) και η ανάπτυξη της δημιουργικής σκέψης (Κεφαλάκη 2008) καθιστούν το Θεατρικό Παιχνίδι ένα ισχυρό εργαλείο τόσο για την ευαισθητοποίηση σε θέματα περιβαλλοντικής και κοινωνικής αναφοράς, όσο και για την ενεργό δημιουργική δράση.

Η συμβολή της ζωγραφικής, μέσα από τις παιδικές δημιουργίες που εκτέθηκαν, στη διαδικασία του Θεατρικού Παιχνιδιού φάνηκε ότι ισχυροποίησε ακόμα περισσότερο τις παραπάνω παραμέτρους ενισχύοντας τη βιωματική εμπειρία και την επίδραση της συγκεκριμένης εμπύχωσης.

Η έκθεση ενσυνείδητα πραγματοποιήθηκε «εκτός των τειχών» του Μουσείου Σχολικής Ζωής στο Νεώριο Μορο ένα από τα 11 Νεώρια που διασώζονται σήμερα στο Ενετικό Λιμάνι των Χανίων και το μοναδικό από όλα που πρόσφατα αξιοποιείται από τον Ιστιοπλοϊκό Όμιλο Χανίων για τις δραστηριότητές του που αφορούν στην προπόνηση ομάδων παιδιών και ενηλίκων στο άθλημα της ιστιοπλοΐας με ταυτόχρονη ευρύτερη πολιτισμική χρήση. Η επιλογή αποσκοπούσε όχι μονάχα στην ενδυνάμωση της επικοινωνίας του Μουσείου με το κοινό του με σημείο αναφοράς ένα μνημείο με σύγχρονη χρήση, αλλά και έμμεσα στην υποστήριξη της θέσης για την απόδοση της νέας χρήσης στο συγκεκριμένο μνημείο.

Αναμφισβήτητα, η λογική της διατήρησης και της επέμβασης στα μνημεία είναι ένα μεγάλο θέμα, ανοικτό πάντα προς συζήτηση, καθώς συνδέεται άμεσα με ζητήματα αντίληψης και ερμηνείας τους. Η απόφαση διατήρησης και επέμβασης ή μη σε ένα μνημείο, το είδος της επέμβασης-συντήρησης, αποκατάστασης, ανακατασκευής- όπως και η απόδοση νέων χρήσεων είναι επιλογές που φέρουν το βάρος ιδεολογικών, πολιτικών, οικονομικών προσανατολισμών (Σελέντη & Σταυρούλακη 2002). Το Μουσείο Σχολικής Ζωής ανιχνεύοντας αποτελεσματικότερες επικοινωνι-

ακές τακτικές με ολοένα και περισσότερες ομάδες κοινού θέλησε να δώσει στους επισκέπτες της έκθεσης του μια αισθητική εμπειρία βασισμένη σε διαφορετικές συνιστώσες με σημεία παιδαγωγικής αναφοράς το θεατρικό παιχνίδι, ένα ιστορικό μνημείο και μια διεθνή έκθεση παιδικής ζωγραφικής.

Τα τελευταία χρόνια τα μουσεία βρίσκονται σε μια περίοδο μεταβατικότητας και μετασχηματισμού. «Η ίδια η έννοια του μουσείου, ο ρόλος και η προσφορά του στην κοινωνία έχουν αλλάξει ριζικά. Το σύγχρονο μουσείο των πολυπολιτισμικών ή και διαπολιτισμικών μεταμοντέρνων κοινωνιών δεν είναι αποκλειστικά και μόνο ο ναός της εθνικής ιδέας και της υψηλής τέχνης. Δεν μπορεί να είναι πλέον ο χώρος που με αυταρχικό και επιλεκτικό τρόπο συγκροτείται και εργαλειοποιείται η συλλογική μνήμη με τη δημιουργία μιας κοινής αίσθησης χρόνου και μιας ενιαίας αφηγηματικής γλώσσας που οργανώνει συμβολικά τη συλλογική ταυτότητα. Το σύγχρονο μουσείο δομείται ως αντανάκλαση και εκλογίκευση της ίδιας της περιρρέουσας ρευστότητας» (Κόκκινος & Αλεξάκη 2002). Το μουσείο κατά συνέπεια, ως θεσμός διαρκώς μεταβαλλόμενος στη βάση της διαφοροποίησης του εκάστοτε κοινωνικού, ιστορικού, πολιτισμικού και επιστημολογικού πλαισίου, καλείται στις μέρες μας να ενημερώσει το κοινό του για αυτόν ακριβώς το χαρακτήρα του και να μην προβαίνει σε ηγεμονικές παραθέσεις της μίας και μοναδικής αλήθειας για το παρελθόν και το παρόν. Πολύ περισσότερο, μάλιστα, επειδή το μουσείο εξακολουθεί να παραμένει στη συνείδηση του κοινού ο φορέας που «γνωρίζει» και που δικαιωματικά προσδίδει αξία στα πολιτιστικά μορφώματα, οφείλει να προτείνει αναγνώσεις και όχι να διατυπώνει αδιαμφισβήτητες αλήθειες.

Στο πλαίσιο αυτό, τις δύο τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα ο ρόλος γενικά των χώρων πολιτισμού αρχίζει να διαφοροποιείται σημαντικά παρακολουθώντας αντίστοιχες αλλαγές στο κοινωνικό πεδίο που αφορούν τόσο την εμπειρία της μάθησης όσο και αυτήν της ψυχαγωγίας. Στη θέση του χώρου είτε πρόκειται για μουσείο, είτε για άλλη κατηγορία χώρου πολιτισμού, του οποίου η βασική λειτουργία προσδιοριζόταν από τη συλλογή αντικειμένων ή την παρουσίαση εκδηλώσεων προς θέαση δημιουργήθηκε σταδιακά η ανάγκη για πολιτιστικούς χώρους που λειτουργούν ως περιβάλλοντα υποδοχής ανοιχτά στο κοινό (Αθανασοπούλου 2002). Σύμφωνα με τον Kotler, ειδικότερα τα μουσεία εξελίχθηκαν από χώροι συλλογών σε χώρους εκπαίδευσης και στη συνέχεια σε χώρους εμπειρίας καθώς το ένα στάδιο ανάπτυξης διευρύνει το πεδίο του προηγούμενου.

Η εμπειρία που βιώνει το κοινό σήμερα στα περισσότερα μουσεία υπερβαίνει τα όρια της επίσκεψης, της απλής θέασης ή της συλλογής πληροφοριών. Εμπλέκει περισσότερα στοιχεία τα οποία προϋποθέτουν:

- 1) την ενεργητική συμμετοχή (άμεση παρατήρηση ή εμπλοκή σε ένα γεγονός,
- 2) τη δυνατότητα βίωσης του χώρου σε πολλαπλά επίπεδα (πνευματικό, ψυχικό, σωματικό και
- 3) τη δυνατότητα απορρόφησης γνώσεων μέσα από άμεσα συναισθηματικά ερεθίσματα. Η μετεξέλιξη της

κεντρικής λειτουργίας των μουσείων σε «χώρους εμπειρίας» συνοδεύτηκε από μια αντίστοιχη μετάβαση από την κυρίαρχη θέση των «ειδικών» (επιμελητών, υπεύθυνων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, επιστημονικών συνεργατών) στην εξίσου σημαντική θέση που κατέχει το κοινό για τη λειτουργία ενός χώρου πολιτισμού (Kotler 1998) Παράλληλα η ψηφιακή γλώσσα η οποία συνένωσε τα διαφορετικά μέσα του παρελθόντος, κείμενα, ήχο και θέαμα, δίνοντας τη δυνατότητα παραγωγής ψηφιακών μηνυμάτων ποικίλων μορφών αναβάθμισε τους άλλοτε παθητικούς δέκτες σε ενεργητικούς πομπούς (Μπαντιμαρούδης 2006).

Η έμφαση στη διαδικασία της επικοινωνίας με το κοινό έγινε ορατή και στα ελληνικά μουσεία. Αναζητούνται κατά συνέπεια νέοι επιστημολογικοί κανόνες που θα προσαρμόσουν το μουσείο στη διαρκώς μεταβαλλόμενη κοινωνική πραγματικότητα. Βασικό κριτήριο στην αναζήτηση αυτή αποτελεί η οργανική σχέση του μουσείου με την κοινωνία και τις ομάδες που καλείται να επικοινωνήσει και συνεπώς η ευθύνη του μουσείου

στα καινούρια ζητήματα του καιρού μας (Βούρη 2002). Τα μουσεία του 21^{ου} αιώνα επικεντρώνονται στα ζητήματα ερμηνείας, επικοινωνίας και μάθησης στο περιβάλλον του μουσείου, αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις έξω από αυτά και προσφέρονται ως πεδία για την κατανόηση του κόσμου καθώς μπορούν να τον προσεγγίσουν ολιστικά, να συμβάλλουν στην αναψυχή και στην έμπνευση, στη διαμόρφωση πολιτισμικών αξιών, στην προσφορά δυνατοτήτων μάθησης και κοινωνικής ισότητας (Μούλιου 2005).

Με αυτό το σκεπτικό το Μουσείο Σχολικής Ζωής δοκίμασε, προκειμένου να εξισορροπήσει την καθιερωμένη χρονοβόρα διαδικασία πρόσβασής του στους χώρους του, 6 χλμ από το κέντρο της πόλης, να μεταφέρει την αξιοσημείωτη εμπειρία της επίσκεψης του κοινού σε μια έκθεσή του που καυτηριάζει ζητήματα των καιρών σε έναν άλλο χώρο πολιτισμικής αναφοράς, ένα μνημείο πολυσύχναστο μετά τη νέα του χρήση. Με αυτό τον τρόπο κατάφερε με επιτυχία να θέσει επί τάπητος επιπλέον προβληματισμούς στο παραδοσιακό κοινό του και να κερδίσει μεγαλύτερο ενδιαφέρον και επισκεψιμότητα.

Είναι δύσκολο για ένα μουσείο να αναπτύξει ειδικές επικοινωνιακές τεχνικές που να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις συγκεκριμένων κατηγοριών του κοινού. Σκόπιμη είναι αντίθετα η διάθεση πολλών και διαφορετικών μηχανισμών επικοινωνίας που θα παρέχουν τη δυνατότητα στις διάφορες κατηγορίες του κοινού να επιλέγουν ανάλογα με τις ιδιαίτερες απαιτήσεις και προτεραιότητές τους. Στόχος σε κάθε περίπτωση πρέπει να είναι το τρίπτυχο «ευαισθητοποίηση, συμμετοχή, συνειδητοποίηση» ώστε να είναι ολοκληρωμένη η εμπειρία της επίσκεψής του στον χώρο. Το κίνητρο που δίνεται στο κοινό για να ενημερωθεί ή να επισκεφτεί τον χώρο (ευαισθητοποίηση) πρέπει να συνοδεύεται και από ένα μήνυμα, το οποίο καλείται να αποκωδικοποιήσει κατά την επίσκεψή του (συμμετοχή) έτσι ώστε να εξασκείται η κριτική του ματιά και να διευρύνεται η αισθητική του παιδεία (συνειδητοποίηση) (Αθανασοπούλου 2002).

Η εμπειρία αναδεικνύεται κατ' αυτόν τον τρόπο έννοια κομβική για τον εκπαιδευτικό χαρακτήρα του σύγχρονου μουσείου. Η έννοια της εμπειρίας αναφέρεται κατά κύριο λόγο στο συναίσθημα σε αντίθεση με τη διανοητική προσέγγιση της πραγματικότητας και τον ορθολογισμό. Για να είναι εκπαιδευτική η εμπειρία πρέπει να μπορεί να συνδεθεί με προηγούμενες, πρέπει να είναι ζωντανή και ενδιαφέρουσα, αλλά και εκπαιδευτικά οργανωμένη (Hein 1998: 2-3). Σύμφωνα με τους Weschebfeldet και Zacharias (1992: 142), όπως αναφέρεται στη Νικονάνου (2005), η αφομοίωση της γνώσης είναι μόνο τότε πραγματικά χρήσιμη, όταν αποκτάται ως γνώση εμπειρίας και δημιουργίας σε συγκεκριμένες καταστάσεις με διαδράσεις κοινωνικής σημασίας κι όταν συμπεριλαμβάνει όλες τις πτυχές του ατόμου, τη συναισθηματική και υποκειμενική του διάσταση.

Η οργάνωση της διεθνούς έκθεσης παιδικής ζωγραφικής από το Μουσείο Σχολικής Ζωής Χανίων με ομάδα -στόχο μαθητές δημοτικών σχολείων, εκπαιδευτικούς και γονείς, είχε σαφώς πολλαπλή στοχοθεσία που υπερέβαινε την απλή παρουσίαση των εικαστικών έργων σε ένα χώρο: ως προς τους μαθητές τη μάθηση μέσω των αισθήσεων και τον οπτικό εγγραμματισμό¹, ως προς τους εκπαιδευτικούς την αξιοποίηση του θεατρικού παιχνιδιού ως παιδαγωγικό εργαλείο στο πλαίσιο της σύγχρονης αισθητικής αγωγής², ως προς τους γονείς και το ευρύτερο κοινό συνολικά, τον προβληματισμό για την απόφαση διατήρησης ή και επέμβασης ή μη σε ένα μνημείο μέσα στις λειτουργίες της σύγχρονης πόλης.

Ως κατακλείδα της παρούσας εισήγησης δανειζόμαστε τον ορισμό του Oldenburg για την τέχνη:

- Η τέχνη είναι μια διεθνής γλώσσα,
- η τέχνη είναι μια δυνατότητα,
- η τέχνη είναι τόσο παλιά όσο ο άνθρωπος,
- ένας τρόπος έκφρασης των συναισθημάτων,
- ένας τρόπος σύνδεσης φαντασίας και υλικού,
- η τέχνη προσθέτει νέες διαστάσεις στον κόσμο μας,
- η τέχνη μας προσκαλεί να σκεφτούμε με διαφορετικούς τρόπους,
- η τέχνη μας δίνει ελπίδα και ευκαιρίες,
- μπορεί να μας εξυψώσει πάνω από το συνηθισμένο,
- η τέχνη έχει τη δύναμη να μας ανοίγει παράθυρα στον κόσμο
- και είναι συνεχώς γύρω μας.

Εάν συμφωνούμε με τον ορισμό του Oldenburg οφείλουμε να συνεισφέρουμε στην αισθητική ευαισθητοποίηση του παιδιού, την εξερεύνηση δηλ. του κόσμου της τέχνης και της φύσης με τη βοήθεια των αισθήσεων, των συναισθημάτων του σώματος και του πνεύματος, βοηθώντας και προετοιμάζοντας το ώστε να μπορεί να «αποκρυπτογραφεί», να κατανοεί και να απολαμβάνει τα έργα τέχνης και, αποκωδικοποιώντας την εικόνα, να είναι σε θέση να τη χρησιμοποιεί, να τη θέτει σε αμφισβήτηση, να την εντάσσει στη ζωή του για να την κάνει πιο όμορφη και δημιουργική.

Έχουμε πάντα υπόψη πως κάθε καλλιτεχνική δημιουργία έχει τόσες αναγνώσεις όσοι και οι αναγνώστες του ο καλλιτέχνης έρχεται προς εμάς με τις δικές του εμπειρίες και εμείς πηγαίνουμε προς αυτόν με τις δικές μας προσωπικές αποσκευές.

Σημειώσεις

Οι φωτογραφίες που πλαισιώνουν το κείμενο είναι της φωτογράφου Αγγελάκη Στέλλας την οποία ευχαριστούμε θερμά για την ευγενική τους παραχώρηση.

¹ Πιο συγκεκριμένα η μάθηση μέσω των αισθήσεων δεν βασίζεται σε αφηρημένες έννοιες ενώ παράλληλα μπορεί να στηρίζει την αφηρημένη σκέψη μέσα από συγκεκριμένες εμπειρίες (Durbin Morris & Wilkinson 1990: 4, Νάκου 2006:301-303). Η εμπειρία της υλικότητας προσφέρει δημιουργικά και συναισθηματικά ερεθίσματα που μπορούν να βοηθήσουν τη μνήμη και «συνολικά» μηνύματα που μπορούν να γίνουν αντιληπτά από άτομα διαφορετικών ηλικιών, ανεξάρτητα από το γλωσσικό τους επίπεδο καθώς και από ομάδες που είναι κοινωνικά και πολιτιστικά ετερογενείς (Lire 1984: 5, Hennigar Shuh 1999: 82 στη Νικονάνου 2011).

² Η αισθητική αγωγή στο σύγχρονο σχολείο εκφράζεται μέσω τριών βασικών μορφών τέχνης: την εικαστική τέχνη, τη μουσική και το θέατρο. Κάθε μια από αυτές τις μορφές τέχνης έχει τη δική της ξεχωριστή συνεισφορά στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας και φαντασίας των ατόμων, αλλά και στη μάθηση μέσω ανακάλυψης, πειραματισμού και έκφρασης συναισθημάτων και εμπειριών: Η αισθητική αγωγή στοχεύει στη φαντασία, την έμπνευση και τη δημιουργία καλλιτεργώντας τρεις φυσικές λειτουργίες: Α) τις αισθήσεις (βλέπω, ακούω, αγγίζω, κινούμαι, αισθάνομαι, Β) την αντίληψη (αποκρίνομαι, επεξεργάζομαι νοητικά, ερευνώ, επικοινωνώ), Γ) την πράξη (πράττω, δημιουργώ, παράγω, δρω). Οι λειτουργίες αυτές είναι πολύπλοκες και διαπλέκονται τόσο μεταξύ τους όσο και με τα συναισθήματα, τις ιδέες, τη φαντασία, τις εμπειρίες και τις δεξιότητες.

Βιβλιογραφία

- Αθανασοπούλου, Α. (2002). Ευαισθητοποίηση και συμμετοχή του κοινού. Στο Α. Αθανασοπούλου, Κ. Δάλλας, Α. Μακρή, & Αικ. Χαμπούρη-Ιωαννίδου (επιμ.), *Πολιτιστική Επικοινωνία*, τόμος 2 Μέσα Επικοινωνίας (σ. 107-158). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Βούρη, Σ. (2002). Μουσείο και συγκρότηση της εθνικής ταυτότητας. Στο Γ. Κόκκινος, & Ε. Αλεξάκη (επιμ.), *Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσειακή αγωγή* (σ. 55-65). Μεταίχμιο: Αθήνα.
- Γκόβας, Ν. (2001). Το θέατρο στην εκπαίδευση ως μορφή τέχνης και εργαλείο μάθησης: συναρπαστικές ισορροπίες! Στο Ν. Γκόβας (επιμ.), *Το Θέατρο στην εκπαίδευση: μορφή τέχνης και εργαλείο μάθησης* (σ. 21-28). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Γκόβας, Ν. (2002). *Πα ένα δημιουργικό νεανικό θέατρο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Eisner, E. (2002). *The arts and the creation of mind*. New Haven and London: Yale University Press.
- Κεφαλάκη Μ. (2008). *Η καλλιέργεια της δημιουργικής σκέψης στα μαθήματα των κοινωνικών σπουδών με τη χρήση του θεατρικού παιχνιδιού ως διδακτικής μεθόδου*. (Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Σχολή Επιστημών Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο, 2008).
- Κόκκινος, Γ., & Αλεξάκη Ε. (2002). Εισαγωγή. Στο Γ. Κόκκινος Γ. & Ε. Αλεξάκη (επιμ.), *Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσειακή αγωγή* (σ.11-17). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Kotler, N., & Kotler Ph. (1998). *Museum Strategy and Marketing. Designing Missions, Building Audiences, Generating Revenue and Resources*. San Fransisco: Jossey-Bass Publishers.
- Kotler P., & Keller K. (2008). *Μάρκετινγκ Μάνατζμεντ* (12η έκδοση) (Γιώργος Μιχαήλ Κλήμης, επιμ.). Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο, Κλειδάριθμος.
- Κουρετζής, Α. (1991). *Το Θεατρικό Παιχνίδι. Παιδαγωγική Θεωρία πρακτική και θεατρολογική προσέγγιση*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Κουρετζής, Α. (1997). *Το Θεατρικό Παιχνίδι στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στο Μέρες Έκφρασης και Δημιουργίας. ΜΕΛΙΝΑ Εκπαίδευση και Πολιτισμός. Περιφερειακή Ανάπτυξη* (σ. 38-44). Θεσσαλονίκη: Οι φίλοι του Ιδρύματος Μελίνα Μερκούρη.
- Κουρετζής, Α. (2008). *Το θεατρικό παιχνίδι και οι διαστάσεις του*. Αθήνα : Ταξιδευτής.
- Μούλιου, Μ. (2005). Πεδία για την κατανόηση του κόσμου. Τετράδια μουσειολογίας 2, 9-17.
- Μπαντιμαρούδης, Φ. (2006). Σύντομη Ιστορία της Επικοινωνίας, Μέσα και Πολιτισμός (2η έκδοση) (σ. 174). Επίκεντρο.
- Νικονάνου, Ν. (2005). Ο ρόλος της μουσειοπαιδαγωγικής στα σύγχρονα μουσεία. *Τετράδια Μουσειολογίας*, 2, 18-24.
- Νικονάνου, Ν. (2011). Μουσειοπαιδαγωγικές προσεγγίσεις: Τα έργα τέχνης και η δημιουργική χρήση της γλώσσας. Στο Μ. Αργυρίου Μ. & Π. Καμπύλης (επιμ.), *Τέχνες και Εκπαίδευση Δημιουργικοί τρόποι εκμάθησης των γλωσσών, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου, Τόμος Α' Κείμενα Θεωρητικού και Ερευνητικού Ενδιαφέροντος, 6-8 Μαΐου 2011*. Αθήνα: Ένωση Εκπαιδευτικών Μουσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ΕΕΜΑΠΕ & Εργαστήρι Τέχνης και Λόγου, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2011). *Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό, Τόμος Β: Ειδικό Μέρος, «Αξιοποίηση των Τεχνών στην Εκπαίδευση»*. Αρχική έκδοση, ΕΣΠΑ 2007-2013, Μάιος 2011.
- Πικοπούλου -Τσολάκη, Δ. (2002). Ο πολιτισμός ως εναλλακτικός τρόπος εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας στα μουσεία. Μέθοδοι εξοικείωσης του κοινού με την τέχνη στα μουσεία. Στο Ε. Γλύτση, Α. Ζαφειράκου, Γ. Κακούρου-Χρόνη, & Δ. Πικοπούλου -Τσολάκη Δ (επιμ.), *Οι διαστάσεις των πολιτιστικών φαινομένων*, τόμος Γ., Πολιτισμός και Εκπαίδευση (σ. 57-111). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Σελέντη, Ν., & Σταυρουλάκη Φ. (2002). Τα μυστικά ενός μνημείου. Στο *Μουσείο -Σχολείο, 6^ο Περιφερειακό Σεμινάριο* (σ. 40-45). Καβάλα: ΥΠΕΠΘ, Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM) - Ελληνικό Τμήμα, Δημοτικό Μουσείο Καβάλας.

Η **Μαρία Δρακάκη** είναι δασκάλα και νηπιαγωγός, κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης του τμήματος «Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και υποψήφια διδάκτωρ του Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Υπηρετεί ως Δασκάλα στο 8ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων. Έχει διατελέσει γραμματέας της Περιφερειακής Επιτροπής Συντονισμού του προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός» στο Ν. Χανίων και έχει παρακολουθήσει όλους τους κύκλους επιμόρφωσής του. Έχει συμμετάσχει στα ευρωπαϊκά προγράμματα Comenius I και Grundtvig. Έχει εκπονήσει εκπαιδευτικό υλικό για τα Υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού, έχει παρουσιάσει εισηγήσεις σε συνδιασκέψεις και συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό και άρθρα της έχουν δημοσιευτεί σε επιστημονικά περιοδικά. Δραστηριοποιείται στο χώρο του Τύπου με μόνιμες στήλες στην εφημερίδα «Χανιώτικα Νέα». Ανήκει στο Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων του ΕΚΕΠΙΣ και είναι μέλος της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΕΕΕΕ). Είναι επίσης επιμορφώτρια στο Μείζον Πρόγραμμα Σπουδών, στο Εθνικό Κέντρο Βιβλίου και στα Νέα Προγράμματα Σπουδών στο επιστημονικό πεδίο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Από το 1998 ασχολείται με την οργάνωση και υλοποίηση της ιδέας του Μουσείου Σχολικής Ζωής. Είναι ιδρυτικό του μέλος του Μουσείου, μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του και Πρόεδρος του Συλλόγου Φίλων του. Είναι επιστημονική συνεργάτης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.

Ο **Αριστόκριτος Τομαζινάκης** είναι απόφοιτος του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης και του Εργαστηρίου Παιδαγωγικής Θεάτρου – Θεατρικού Παιχνιδιού «Λάκης Κουρετζής» του Θεάτρου της Ημέρας. Ως εκπαιδευτικός συμμετέχει από το 2004 στο πρόγραμμα «ΟΔΥΣΣΕΑΣ» – Η τηλεδιάσκεψη στο σχολείο. Έχει συμμετάσχει ως εισηγητής σε αρκετά συνέδρια, ημερίδες και σεμινάρια σχετικά με τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση και τη Θεατρική Αγωγή. Είναι πρόεδρος του Συλλόγου Παιδαγωγών – Εμψυχωτών Θεατρικού Παιχνιδιού «Παιδαγωγική Θεάτρου Κρήτης» και το 2010 συμμετείχε ως εισηγητής στο Π.Ε.Κ. Κρήτης με θέμα τη Θεατρική Αγωγή. Επίσης έχει δημοσιεύσει σχετικά άρθρα σε πρακτικά συνεδρίων. Υπηρετεί ως διευθυντής στο Ιδιωτικό Δημοτικό Σχολείο Ναυστάθμου Κρήτης.

